

KS. FRANCISZEK GRENIUK

KRONIKA SEKCJI TEOLOGII MORALNEJ KUL ZA ROK 1974/75

I. Studenci: na rok akademicki 1975/76 przyjęto na Sekcję Teologii Moralnej kursu wyższego 4 księży studentów.

II. Prace dyplomowe napisały i odpowiednie stopnie uzyskały następujące osoby:

A. Prace doktorskie

1. Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 16 XII 1974 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Marian Piątkowski na podstawie pracy pt. *Koncepcja życia moralnego w pismach ks. Piotra Semenienki CR* (Lublin 1974 ss. XXIII+651, maszynopis) przed komisją w składzie: ks. prof. E. Kopec — przewodniczący, ks. prof. W. Poplatek — promotor, ks. doc. S Witek z KUL-u i ks. prof. T. Ślipko z ATK.

P. Semenienko jest autorem licznych prac o różnej wartości i zawartości. Do interesujących historyka teologii moralnej należą m. in.: *Mistyka, Listy duchowne, Credo. Chrześcijańskie prawdy wiary*. Na podstawie tych dzieł można odtworzyć główne założenia systemu moralnego omawianego teologa. Pod wpływem Hegla przyjął Semenienko za podstawę swej koncepcji życia moralnego syntezę egzemplarystyczno-trynitarną. Podbudował ją filozofią i teologią św. Tomasza z Akwinu. Dla zagadnień moralnych ważne jest pojęcie podmiotu, przedmiotu i siły koncentrujących się w akcie ludzkiego działania. Ideą naczelną życia moralnego chrześcijanina jest Chrystus, który jest prawzorem życia ludzi na płaszczyźnie ontologicznej i moralnej. Życie chrześcijańskie więc to życie Chrystusa w człowieku. Zasadą normatywną jest plan Boży, który jest myślą oraz wolą Boga odnoszącą się do rzeczywistości stworzonej i zbawionej. Rozpoznanie tego planu stanowi jedno z najważniejszych zadań moralnych człowieka. Interpretacja tegoż planu musi być

przeprowadzona w miłości. Charakterystyczną cechą życia moralnego w świetle planu Bożego jest jego rozwój. W ramach powszechnej dynamiki bytów czynnikiem w pełni ludzkim jest akt moralny. Wartość moralna czynu ludzkiego wynika z jego finalizmu. Idea rozwoju moralnego oparta na heglowskiej koncepcji stałej ewolucji bytów stanowi jedną z cech romantyzmu tamtych czasów, zaś koncepcja tegoż rozwoju jest historyczna. Życie ludzkie to część wielkiego planu, rozwijającego się w czasie i przestrzeni pod wpływem dynamizmu łaski. Jedną z zasad przyjętych za podstawę ustaleń moralnych jest dla Semenienki personalizm, rozumiany jako kierunek myślenia w zakresie antropologii moralnej. Zasadą działania moralnego jest miłość nadprzyrodzona, rozumiana jako uczestnictwo w miłości Boga ku samemu sobie i jego miłości ku stworzeniu.

W omawianej pracy Autor uważa za ważne osiągnięcie Semenienki opracowanie finalizmu moralnego, opartego na koncepcji celu ostatecznego, podanie dobrej antropologii moralnej z uwzględnieniem nauki o wolności osoby, psychologii, a zwłaszcza opracowanie dynamiki moralnej i związanej z nią prakseologii ludzkiego życia moralnego. Cenną także rzeczą jest zrozumienie przez Semenienkę aktywności ludzkiej jako urzeczywistnienia planu Boga.

W konkluzji swej rozprawy Autor dochodzi do przekonania, że Semenienko jest myślicielem pełnym twórczej dynamiki i samodzielnej inwencji, choć odnosi się wrażenie, że jego osiągnięcia nieco przecenia.

2. Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 11 VI 1975 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Jan Przybyła na podstawie rozprawy pt. *Struktura i ewolucja moralności okresu dziecięcego* (Lublin 1975 ss. XIII+243, maszynopis) przed komisją w składzie: ks. prof. E. Kopec — przewodniczący, ks. doc. S. Witek — promotor, ks. prof. W. Poplatek z KUL-u i doc. S. Siek z ATK.

W pracy swej Autor podjął się opracowania tematyki z pogranicza teologii moralnej, etyki opisowej i psychologii rozwojowej dziecka. Wybór tego rodzaju zagadnienia świadczy o ambicji Autora, bowiem nie jest ono łatwe do naukowego potraktowania przez teologa, który nie jest zawodowym psychologiem.

Wywody swe przedstawił Autor w 3 rozdziałach. W pierwszym z nich rozpatrzył sprawę uwarunkowań moralności dziecka. Zaliczył do nich momenty biologiczne, duchowe, społeczno-kulturowe i religijne. W drugim z kolei zajął się omówieniem elementów strukturalnych moralności dziecka, by w 3 rozdziale zaprezentować proces rozwojowy jego moralności, ukazując dynamiczny charakter oraz drogi i etapy tegoż rozwoju.

Swoje wywody oparł Autor na obfitej, umiejętnie wykorzystanej literaturze z zakresu psychologii rozwojowej i osobowości (Hurlock, Szuman, Piaget, Bühlerowa, Remplein, Gerstmann i in.). Poglądy przytaczanych autorów przedstawił wszechstronnie i rzetelnie. Dzięki temu jego wnioski i opinie są wiarygodne i przekonujące, choć nie ustrzegł się pewnych niedociągnięć w postaci chociażby braku zdecydowania odnośnie do stosowanej metody i mieszania pojęcia komponenty moralnej pochodzenia heteronomicznego, autonomicznego i teonomicznego z pojęciem faz moralnego rozwoju dziecka. Główną zaletą pracy jest jej pionierskość z racji zastosowania w teologii moralnej pojęć z dziedziny nowej psychologii rozwojowej. Jak dotąd bowiem prace z pogranicza teologii moralnej i psychologii były pisane w oparciu o przestarzałą terminologię.

3. Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 19 VI 1975 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Jerzy Grześkowiak na podstawie rozprawy pt. *Chrystus jako podstawa moralności chrześcijańskiej w pismach Tertuliana* (Lublin 1975 ss. 198, maszynopis) przed komisją w składzie: ks. prof. E. Kopeć — przewodniczący, ks. prof. W. Popłatek — promotor, ks. doc. F. Greniuk z KUL-u i ks. doc. J. Pryszynt z ATK.

Autor rozprawy podjął temat, który na terenie teologii moralnej stanowi jedno z pierwszoplanowych zagadnień. Mimo iż zagadnieniu chrystocentryzmu poświęcono ostatnio wiele uwagi, to jednak nasuwa ono jeszcze wiele problemów do rozwiązania. Dużo światła może wnieść tutaj sięganie do dorobku wielkiej tradycji poprzednich wieków, zwłaszcza do Ojców Kościoła czy pisarzy kościelnych tej miary co Tertulian.

Celem omawianej rozprawy jest odkrycie, sformułowanie i syntetyczne przedstawienie przesłanek teologicznych o charakterze chrystocentrycznym implikowanych w pismach Tertuliana, a stanowiących podstawę uzasadniającą zarówno poszczególne problemy, jak i całość chrześcijańskiego życia moralnego, rozumiane jako ideał, czyli wzorzec normatywny. Chodziło o zbadanie, w jaki sposób ujmuje Tertulian rolę Chrystusa w chrześcijańskim życiu moralnym.

Odpowiedź na tak postawione zagadnienie uzyskał Autor rozprawy w oparciu o analizę doktryny Tertuliana. Dała się ona sprowadzić do 3 węzłowych aspektów:

1. Aspekt historiozbowczy. Implikuje on rolę Chrystusa w zbawczej ekonomii Bożej jako twórcę nowego porządku religijno-moralnego, jako jedyne go pośrednika łaski i zbawczej prawdy oraz twórcę nowego prawa.

2. Aspekt eklezjalny. Ustanowiony przez Chrystusa nowy porządek zbawczej ekonomii Bożej realizuje się w Kościele. Kościół uświęcony przez Chrystusa ma moc rodzenia do życia nadprzyrodzonego, dlatego stanowi konieczne środowisko tegoż życia.

3. Aspekt indywidualny. Zbliżenie człowieka przez wiarę i chrzest do Chrystusa w Kościele powoduje jego dogłębną religijno-moralną przemianę, której treścią jest oczyszczanie i uświęcanie, będące nowym narodzeniem człowieka w Chrystusie jako nowym Adamie. Takie ukonstytuowanie człowieka domaga się nowego sposobu postępowania moralnego. W sensie negatywnym jest nim zerwanie z grzechem, od strony pozytywnej zaś polega na naśladowaniu Chrystusa, na wypełnianiu czynów świadczących o przynależności chrześcijanina do Mistrza.

Autor rozprawy dochodzi do przekonania uzasadnionego swymi dociekaniami, że tak pojmowany chrystocentryzm życia moralnego nie stracił na znaczeniu także dziś. Mimo iż Tertulian w pewnych punktach swej doktryny wyszedł poza ramy ortodoksji, należy uznać go za pierwszego wielkiego teologa moralistę Kościoła zachodniego głównie z tej racji, że w sposób teologicznie pobieżny ukazał istotne podstawy życia chrześcijańskiego, które sprowadzają się do jego znanego sformułowania: „Deum per Christum colimus” (*Apologeticus* 21).

4. Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 19 VI 1975 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Stanisław Marczak na podstawie rozprawy pt. *Deontologia nauczyciela chrześcijańskiego* (Lublin 1974 ss. XXXIX+206, maszynopis) przed komisją w składzie: ks. prof. E. Kopeć — przewodniczący, ks. doc. S. Witek — promotor, ks. prof. W. Popłatek z KUL-u i ks. doc. J. Pryszynt z ATK.

W literaturze pedeutologicznej istnieje pewna luka w postaci braku publikacji

dotyczących etyki zawodowej nauczyciela. Brak dostrzegają zarówno sami nauczyciele, jak i teoretycy wychowania. Potrzebę opracowania etyki zawodowej podsuwa także samo życie. Pewne próby określenia podstawowych obowiązków nauczyciela dostrzec można w etyce marksistowskiej. Omawiana rozprawa usiłuje naświetlić ten problem od strony teologii moralnej w oparciu o wypowiedzi Magisterium Kościoła.

W rozdziale I Autor podkreśla konieczność uwzględnienia przy opracowywaniu etyki nauczyciela nie tylko jego pracy zawodowej, ale głównie, a może przede wszystkim, jego osoby, jego wszechstronnie pojmowanej dojrzałości. Wydaje się bowiem, że dojrzała struktura osobowa nauczyciela, którą znamionuje kierowanie się w sposób odpowiedzialny wybranym systemem wartości, w zasadniczy sposób będzie rzutować na charakter relacji interpersonalnych nauczyciela i jakość wykonywanych przez niego obowiązków.

W rozdziale II zostały omówione zasadnicze obowiązki nauczyciela wynikające z głównych relacji międzyludzkich, występujących w tym zawodzie. Uwzględniono przy tym nie tylko jego obowiązki wobec uczniów i ich rodziców czy opiekunów, ale również obowiązki wobec innych nauczycieli i całego społeczeństwa.

W rozdziale III natomiast została ukazana praca pedagogiczna w aspekcie relacji nauczyciela do Boga. Dzięki wierze nauczyciel powinien odnajdywać w pracy sens transcendentny oraz liczne aspekty świadczące o jej sakralnym charakterze. Wiara bowiem dozwala mu dostrzec w pracy pedagogicznej kontynuację i doskonalenie dzieła stworzenia oraz jej związek ze zbawczym dziełem Chrystusa. Wypełniając swe zadania pedagogiczne, winien mieć świadomość, że kroczy śladami Chrystusa, który także prowadził pracę nauczycielską. Można więc powiedzieć, że w pewnej mierze uczestniczy on w nauczycielskim posługiwaniu Chrystusa, jedyne Nauczyciela ludzkości. Dlatego też w kontemplacji osoby i życia Chrystusa znajdować powinien zarówno ideał, do którego ma zmierzać, jak i płaszczyznę odniesienia swoich czynności zawodowych.

B. Prace licencjackie

I. Napisane pod kierunkiem ks. prof. W. Poplatka:

1. ks. A. Maciejewski: Zagadnienie postu według św. Leona Wielkiego. (Motywy teologiczno-moralne).
2. ks. Z. Michałowski: Odnowa moralna społeczeństwa środkiem naprawy narodu i państwa w pismach ks. Szymona Starowolskiego.
3. ks. R. Syta: Błogosławiony Wincenty Kadłubek jako moralista.

II. Napisana pod kierunkiem ks. doc. S. Witka:

- M. Dziubaty: Problematyka moralna w „Monitorze” (1765-1784).

C. Prace magisterskie

I. Napisana pod kierunkiem ks. prof. W. Poplatka:

- s. B. Ściubak: Chrystocentryzm życia wewnętrznego według pism sługi Bożej Franciszki Siedliskiej.

II. Napisane pod kierunkiem ks. doc. S. Witka:

1. ks. F. Nucia: Dopuszczalność kary śmierci wobec tendencji współczesnych.
2. W. Bratko: Problematyka moralna w twórczości Łukasza Górnickiego.

3. ks. A. Durak: Problematyka moralna w pamiętnikach inżynierów. Zagadnienia wybrane.

4. ks. K. Herc: Zagadnienia moralne wychowania płciowego w ujęciu Mikołaja Kozakiewicza.

5. ks. J. Knutelski: Problematyka moralna w pismach Sebastiana Klonowica.

6. ks. K. Lewandowski: Etos narodu i państwa w pismach kardynała A. Hlonda.

III. Napisana pod kierunkiem ks. doc. W. Słomki:

J. Chrzanowski: Zagadnienia życia wewnętrznego na łamach kwartalnika „Verbum”.

IV. Napisane pod kierunkiem ks. doc. F. Greniuka:

a) z zakresu teologii moralnej:

1. J. Piłat: Nauczanie teologii moralnej w Lubelskim Seminarium Duchownym.

2. S. Małecki: Postawa moralna jednostki według C. K. Norwida.

3. R. Składanowski: Narzeczeństwo w aspekcie teologicznomoralnym.

b) z zakresu specjalizacji liturgicznej:

1. J. Garda: Używanie instrumentów muzycznych w liturgii.

2. K. Janik: Nauczanie liturgiki w Lubelskim Seminarium Duchownym (1714-1939).

3. M. Jastrzębski: Liturgia pogrzebu według „Ordo exsequiarum” z 1969 r.

4. T. Pawlas: Odnowa liturgii sakramentu namaszczenia chorych.

5. K. Podstawka: Odnowa służby akolity.

6. E. Proc: Aktualne zwyczaje związane z pogrzebem katolickim w parafii Tarnawatka.

7. S. Róg: Zakres kompetencji episkopatu w sprawach liturgicznych.

8. S. Wójtowicz: Kompetencje biskupa w sprawach liturgicznych.

9. J. Zgardziński: Działalność liturgiczna ks. M. Niechaja.

V. Napisane pod kierunkiem ks. dra S. Rosika:

1. ks. Z. Pniewski: Zagadnienie pomocy wobec krajów ubogich trzeciego świata w świetle dokumentów Kościoła ostatnich lat.

2. K. Skałka: Moralne zadania ojca w rodzinie współczesnej w świetle literatury polskiej ostatniego 10-lecia.

D. Pracownicy Sekcji

Obsada personalna sekcji była następująca: kierownik — ks. prof. W. Poplatek; 1. Katedra Teologii Moralnej Ogólnej: kierownik — ks. prof. W. Poplatek, adiunkt — ks. dr S. Rosik; 2. Katedra Teologii Moralnej Szczegółowej: kierownik — ks. doc. S. Witek; 3. Katedra Historii Teologii Moralnej: kierownik — ks. doc. F. Greniuk, 4. Katedra Teologii Życia Wewnętrznego: kierownik — ks. doc. W. Słomka, asystent — ks. mgr S. Budziszewski.

W omawianym okresie pracownicy Sekcji opublikowali kolejny zeszyt moralny „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” (21:1974 z. 3) zawierający rozprawy i materiały naukowe oraz przygotowali hasła do *Encyklopedii Katolickiej* na literę G i H.

Podczas dorocznego spotkania polskich teologów moralistów, które odbyło się w dniach 25-27 VI 1975 r. w Warszawie, ks. doc. F. Greniuk został wybrany przewodniczącym sekcji teologii moralnej, ks. doc. S. Witek jednym z wiceprzewodniczących, zaś ks. dr S. Rosik sekretarzem.